

JUBILEUSZ NASZEGO PROFESORA (S. 5)

Fot. Michał Głuszkowski, Jadwiga Magryta-Łapicz

KWARTALNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY POŚWIĘCONY TATAROM W POLSCE I NA ŚWIECIE

PRZEGLĄD TATARSKI

WROCŁAW * NR 2 (66) ROK 1446/2025 (XVII) * ISSN 2080-0541

1925-2025

**SETNA ROCZNICA ODRODZENIA
TATARSKIEJ SPOŁECZNOŚCI
STO LAT ISTNIENIA
MUZULMAŃSKIEGO ZWIĄZKU RELIGIJNEGO
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Pismo wydawane dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

SZANOWNI PAŃSTWO,

Nasz początek... Były lata osiemdziesiąte XX stulecia. Tatarzy polscy to grupa etniczna mająca wspólne korzenie historyczne, wspólną grupową historię, aczkolwiek nieposiadająca nigdy w historii ani organizacji państwowej, ani języka. Niemniej dysponująca silną samoidentyfikacją i samowiedzą, co odróżnia ją zarówno od innych Tatarów, jak i polskiego czy białoruskiego otoczenia. Są „samo swoi”, wiedzą, kim są, kim nie są, wiedzą także, kto jest od nich, a kto nie. Ta wiedza jest intuicyjna, nieraz trudno ją zdefiniować, określić wprost.

Tatarzy polscy w dwudziestym stuleciu organizowali się trzy razy. Raz w latach dwudziestych, kiedy powstały organizacje, takie jak Muzułmański Związek Religijny czy Związek Kulturalno-Oświatowy Tatarów RP. Drugi raz po roku 1945, po drugiej wojnie światowej, po zmianie granic Polski, po emigracji z dawnych kresów, z Ziemi Wileńskiej i Nowogródzkiej. Trzeci raz w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku po zmianie ustroju. Łączyło się to także z „małym renesansem” religijnym wśród Tatarów związanych z inicjatywą budowy meczetu w Gdańsku oraz projektem budowy w Białymstoku.

W Gdańsku powstał wówczas ruch religijnej odnowy; bodziec ten działał przez prawie 10 lat. Zaczęło się wszystko w roku 1986, gdy utworzono Komitet Budowy Meczetu w Gdańsku. Wraz z nim wielu Tatarów zaczęło z powrotem garnąć się do gminy muzułmańskiej, do religii. Wielu podejmowało się społecznej działalności na rzecz budowy meczetu, zaczęło uczestniczyć w życiu gminy muzułmańskiej, przychodzić na modlitwy. Zaistniała także potrzeba wydawnictw na wzór międzywojenny. Decyzją ówczesnych władz MZR w roku 1986 powołano kwartalnik „Życie Muzułmańskie”, którego zostałem naczelnym redaktorem. W roku 1988 udało mi się przekonać ówczesny gdański oddział RSW Książka-Prasa-Ruch do podpisania umowy na dystrybucję pisma na obszarze ówczesnych województw: gdańskiego, elbląskiego, białostockiego, olsztyńskiego. Nakład w wysokości 500 egzemplarzy rozchodził się praktycznie w całości, co pozwoliło na częściowe samofinansowanie się czasopisma.

Oprócz tego w ramach Biblioteki „Życia Muzułmańskiego” rozpocząłem wydawnictwo książek i broszur. Łącznie wyszło około dwudziestu tytułów. W ten sposób rozpoczęło się do dzisiaj trwające zjawisko wydawnictw tatarskich w Polsce. Potem przyszły inne tytuły. Śp. Józef Konopacki zaczął wydawać w Sokółce „Życie Tatarskie”, następnie w roku 1993 wydaliśmy pierwszy tom „Rocznika Tatarów Polskich”. Chcieliśmy nawiązać do międzywojennej inicjatywy „Rocznika Tatarskiego” a jednocześnie zaznaczyć odrębność inicjatywy wydawniczej nowego pokolenia. Od roku 2008 inicjatywę przejął tu Muftiat RP.

Trzeba podkreślić, że ówczesne władze MZR w Polsce w latach osiemdziesiątych, zwłaszcza przewodniczący Najwyższego Kolegium Stefan Mucharski, wykazały daleko idące zaufanie do młodego wówczas redaktora, jakim byłem, i dał też praktycznie autonomię organizacyjną, co było niezbędne do prowadzenia elastycznej polityki wydawniczej. Procentowało to powstaniem ciągłej inicjatywy kulturalno-wydawniczej istniejącej do dzisiaj. To cenna postawa, którą należy zapamiętać i uszanować. Niestety, po ustąpieniu Stefana Mucharskiego następne po nim władze Najwyższego Kolegium MZR nie wykazały już takiego szerokiego horyzontu i poziomu widzenia sprawy. Wiedzione małostkowymi racjami storpedowały inicjatywę kwartalnika „Życie Muzułmańskie”. Dopiero w XXI stuleciu mufti Tomasz Miśkiewicz podjął tę inicjatywę wydawniczą. Chodzi także o dokumentację naszego tatarskiego życia i istnienia. Tyle po nas zostanie, ile udokumentujemy w druku. Nawet, jeśli nasza wspólnota tatarska zaginie w nurcie historii, to „nie całkiem umrzemy”: zostanie po nas ślad. Ale nie bądźmy pesymistami. Sądzę, że polscy Tatarzy przetrwają, a to co dotychczas wydaliśmy, będzie przewodnikiem dla dalszych pokoleń.

Selim Chazbijewicz

W NUMERZE:

Noworoczne spotkania u Prezydenta RP	1
Rozmowy w meczecie	2
Dzień Islamu w Kościele katolickim 2025	2
80. rocznica wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau	3
Uroczystość na Muzułmańskim Cmentarzu Tatarskim	4
Jubileusz naszego Profesora	5
Parlamentarny Zespół ds. Obrony Polskiego Tatar	7
Motywy tatarskie w literaturze polskiej. Powieści Bolesława Prusa	9
Syrena z Mischoru	13
Borys Chalecki – zapomniany Tatar	15
Zawsze pod wspólnym sztandarem	16
160. rocznica urodzin profesora Michała Tuhan-Baranowskiego	17
Genealogia rodu Krynickich (gałąź Romana Józefowicza)	23

Przegląd Tatarski, kwartalnik społeczno-kulturalny poświęcony Tatarom w Polsce i na świecie	ISSN 2080-0541	nakład 500 egz.
Wydawca: Najwyższe Kolegium Muzułmańskie Muzułmańskiego Związku Religijnego w RP ul. Piastowska 13 F, 15-207 Białystok, tel. +48 85 732 40 23, +48 605 612 137, mzm@mzm.pl, www.mzm.pl		
Redaktor naczelny: Musa Çaxarxan Czachorowski, tel.+48 604 136 386, caxarxan@gmail.com		
Rada Redakcyjna: Lila Asanowicz, Selim Chazbijewicz (przewodniczący Rady Redakcyjnej), Daniel Czachorowski, Michał Łyszczarz, Aleksander Miśkiewicz, Tomasz Miśkiewicz, Krzysztof Edem Mucharski (zdjęcia), Barbara Pawlic-Miśkiewicz (korekta), Dżemila Smajkiewicz-Murman, Halina Szahidewicz		
Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych. Zastrzega też sobie prawo redagowania i skracania tekstów, zmiany tytułów oraz obróbki zdjęć.		
Redakcja nie zawsze zgadza się z poglądami Autorów tekstów.		
Skład i druk: Agencja Wydawnicza ARGi s.c., ul. Wodzisławska 16, 52-017 Wrocław, www.argi.pl		
Pismo wydawane dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji		
Publikacja wyraża jedynie poglądy Autora/-ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.		

DZIEŃ ISLAMU W KOŚCIELE KATOLICKIM (S. 2)

Fot. Krzysztof Edem Mucharski